

מאמר בענין המצוות

[א]

חשיבות ידיעת המצוות ומניינן

אוצר החכמה

1234567

עצם העובדה, שרבינו הש"ך חיבר את ספרו „פועל צדק“, הכולל רק את פסוקי המצוות, כסדר התורה ומנין העשין והלאוין, מוכיחה לנו עד כמה חשוב ונשגב הענין של ידיעת המצוות ומניינן, וכפי שכתב רבינו בהקדמתו: ע"כ סדרתי לי ולבני גילי ולדורותי אותם רשום בכתב אמת, ואולי ילמדו מזה גם שאר זרע קודש מישראל. ועיי"ש עוד בשבח הסדר שתידש במניינן, ומבקש לקרוא את כל הספר בכל יום ולכל הפחות פעם אחת במשך השבוע*.

אוצר החכמה

וכתב השל"ה וז"ל: ראיתי אחד מהמדקדקים שהיה לו רשום תרי"ג מצוות בקונטרס קטן, והיה נוהג לחזור אותם בכל יום, עד שכולן שגורות בפיו בעל-פה. והיה יודע, מצוה פלונית היא מצוה מ' או ס' או כ' וכיוצ"ב, וכל מי שמתנדב לבו לאהבת תורה יעשה כן, עכ"ל.

והחיד"א (בשם הגדולים, פועל צדק) כתב וז"ל: והוא קיצור המצוות לדעת הרמב"ם בלשון הכתוב, מסודר יפה ונחלק לשבעת ימי השבוע, ואשרי אדם יתמיד לקרותו בכל שבוע, וזאת התורה היא העולה כאילו קיים המצוות שאינו יכול לקיימן בעשה, עכ"ל. עוד כתב (שם בקו"א מע' מ') ובאמת כי טוב לשמוע אל הכהן הגדול ואל יליו מעיניו המצוות. וכן כתב הרדב"ן בתשובה, שעשה סדר קצר ברמזי המצוות, ותמיד היה ספר

* ובס' פועל צדק שי"ל באונגוואר תרכ"ה ע"י מוה"ר משה סגל (בהסכמת הג"ר מיכאל צבי שפירא מוואראהל והמהר"ם א"ש וכו') הוסיף ליד כל מצוה בפנים הספר את טעם המצוה ושורשה מספר החנוך, וחילקו בנוסף לשבעת ימים גם לשלושים יום כדי לגומרו בכל חודש [וזה מפני גודל הס' עם ההוספות. ועיי' בס' יסוד ושורש העבודה שער הניצוץ סוף פ' ג', וס' אורחות יושר ריש פ' י"ג].

[ט]

זה באפודתו לא יסור ממנו. וגם הרה"ח מהר"ר משה [מפראג, בס' צוואות ודרך טובים] בצוואתו לבניו הזהיר מאד ללמוד תמיד מנין המצוות בדרך קצרה כאשר כתבם הרמב"ם בתחילת ספר המדע, עיי"ש [שהאריך הרבה בענין לימוד המצוות], עכ"ל.

והסמ"ג (בעשין י"ב) כתב, מצות-עשה ללמד בנו תורה ומצוות. ובס' ברית משה שם כתב, דכוונתו על התרי"ג מצוות, שגם זה חייב האב ללמד את בנו והרב לתלמידו וכן מלמד תינוקות עם התינוקות שלו, עיי"ש שדייק כן גם מדברי הבה"ג. וכן כתב הסמ"ג (בהקדמה א') וז"ל התורה הזהירה ושננתם לבניך שיהיו מצות התורה מחוברין [מחודדין] בפיו ובפי בניך וכו', עכ"ל. (מס' שמע ישראל). ועי' להלן בזה מס' אור השנים.

כתב בס' אורחות צדיקים בשער התשובה וז"ל: וככה יש בכל המצוות ענינים שאפילו גדולי הדור הזה אינם נוהרים בהם, מחמת שאינם שמים על לבם, ומחמת שאינם לומדים המצוות והמדות הטובות. לכן מי שנדב לבו לעשות תשובה שלמה יהיה רגיל להגות בספר ארחות צדיקים הזה ובו יראה טעותו במה שטעה כל ימיו, וכו'. וגם יהיה רגיל בספר המצוות להגות בו ולהבין כל מצוה כמשפטה, ויתן לב על כל מצוה לקיים כמאמרה, עכ"ל.

וכן כתב בכגון זה בשערי תשובה, וראינו רבים מבני אדם שכחו רבות מהן, (שער ג' אות יג - יט ואות כו). ועי' להלן (צורת הגפש - תרי"ג מצות) בפגם המגיע לנפש כשאינו נוהר באחת המצוות.

[ב]

סגולת ציצית תלויה בידיעת המצוות

גם סגולת מצות ציצית לזכירת כל המצוות, תלויה בלימוד ובידיעת המצוות, שאם אינו יודען הרי אינו יודע גם מה לזכור, וכמו שכתב בס' שמירת הלשון ח"ב (בחימת הספר פ"ג) וז"ל: עוד באתי לעורר על דבר